

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

INSTITUTIONEN FÖR KULTURVETENSKAPER
Kandidatprogrammet Kultur

”JAG ÄR FAN SKITBRA PÅ ATT INSTAGRAM-STALKA”

Instagram som verktyg för övervakning av andra och sig själv, ur ett användarperspektiv

Författare: Caroline Willaume

Uppsats/Examensarbete:	15 hp
Program och/eller kurs:	HIKLT
Nivå:	Grundnivå
Termin/år:	VT 2017
Handledare:	Åsa Andersson
Examinator:	Eva Knuts

ABSTRACT

Uppsats/Examensarbete:	15 hp
Program och/eller kurs:	HIKLT
Nivå:	Grundnivå
Termin/år:	VT 2017
Handledare:	Åsa Andersson
Examinator:	Eva Knuts
Nyckelord:	surveillance, Instagram, social media, self-presentation

---

This essay examines the process of surveillance by users of the social media Instagram. By using theories of surveillance together with theories of self presentation it concludes that there is a connection between surveillance and identity for users on Instagram. Users monitor other users simultaneously and reciprocally. By doing so they gather information that help them prepare for future meetings and to categorize people in their world. Users consume other users profiles, their self-presentation. On Instagram the profile function as a public identity and all the user do on the service is part of the public self. This public self effects the users offline life in that it defines the person offline as well. People surveil other people online to see if they would get along.

TACK: Jag vill först och främst tacka mina respondenter som gjorde det möjligt för den här studien att bli gjord. Jag vill också tacka min handledare Åsa Andersson för stöd och visa ord under hela processen. Och sist men inte minst vill jag tacka mina Kulturkompisar, utan er skulle det vara så tråkigt.

I. Inledning	4
I.1 Bakgrund	5
I.2 Syfte och frågeställning	6
I.3 Tidigare forskning	6
I.4 Teoretiska utgångspunkter	8
I.5 Metod och material	9
I.6 Etiska hänsynstaganden	12
I.7 Disposition	13
2. Resultat	14
2.1 Om självpresentation	14
2.2 Om stalking	18
2.3 Om den sociala dagboken	23
2.4 Om kommunikation	25
2.5 Om integritet	28
3. Slutdiskussion	32
3.1 Vidare forskning	34
4. Källor	35
4.1 Otryckta Källor	35
4.2 Tryckta Källor	35
4.3 Litteraturlista	35
4.4 Intervjuer	36
4.5 Bilagor	36

I. Inledning

Föreställ dig att du är ute på krogen. Du möter någon intressant och kanske börjar ni prata, de där spännande fjärlarna börjar pirra i magen. När du senare kommer hem vill du veta mer om vem den här mystiska människa är, så du börjar researcha och du får fram hens Instagram.

Instagram är ett socialt forum som låter dig dela dina foton med dina vänner samtidigt som du kan ta del av deras. Det är, med Instagrams egna ord, ett roligt och knäppt sätt att dela ditt liv med andra människor (Instagram, 2017). Instagram kom till våra smartphones i oktober 2010 och blev snabbt ett sätt att väcka fotografen inom oss där vi kunde modifiera våra bilder med olika snygga filters. Det var en app där alla kunde vara producenter och samtidigt konsumenter. Idag är det en av App Store mest populära appar och har över 500 miljoner användare (TT, 2016, 12 Juni). På Instagram likear du andras bilder, det vill säga, du ger bilden ditt gillande. Det är ett sätt att kommunicera med dina vänner via inläggen. En like = jag har sett vad du har gjort och jag gillar det. Så på Instagram kan du visa ditt liv i bilder och du kan ta del av andras liv i bilder. Det gör också att du kan ha koll på dina vänner, du följer dem. När du följer en annan användare innebär det att deras bilder kommer upp i din feed/flöde. Om du har koll på ditt flöde, har du också koll på allt det de du följer lägger upp. Det går att, genom säkerhetsinställningar, begränsa de som kan ta del av dina inlägg. Du väljer mellan att ha ditt konto offentligt, vilket innebär att alla instagramanvändare har tillgång till ditt konto, eller så väljer du att ha ditt konto privat, då är det bara de användare som du accepterar som kan följa dig. Användare som har offentliga konton kan du alltså ha koll på utan att de någonsin behöver få reda på det, du kan stalka dem, du tar reda på information om deras personliga liv som du sedan kan använda för att förhålla dig till dem på olika sätt. Du kan övervaka dem. Du är din egna privatdetektiv online.

När vi tänker på övervakning går tankarna ofta till Georges Orwells dystopi *1984*. En Storebror som övervakarstat är något vi inte får låta hända. I Sverige har relaterade debatter uppkommit, kanske senast med FRA-debatten, det handlar om att vår integritet blir kränkt om vi låter staten övervaka det vi gör, om vi låter dem få tillträde till våra privatliv genom olika avlyssningsfunktioner. Andra hot mot vår personliga integritet är övervakningen från företag, de så kallade småbröderna. Detta sker genom att företag som Google sparar vår internethistorik för att sedan sälja vidare den till andra företag som vill personifiera sin reklam till oss. Olika algoritmer sätter oss i kategorier på internet som företag använder för att förbättra vår upplevelse av sajten men som konsekvens gör

att vi hamnar i en filterbubbla¹. Samtidigt sker det en ständig delning av personlig information av oss själva, frivilligt, på tjänster som Instagram.

1.1 Bakgrund

Inom kulturvetenskapen studerar vi människors vardagliga, meningsskapande, praktiker. Vi studerar kultur och det sociala samspel vi lever i. Sociala medier är en del av det sociala livet, så för att förstå kulturen är det nödvändigt att också förstå sociala medier. Instagram har blivit en stor del av, framförallt, unga människors liv, därför finns det en poäng att titta närmare på det.

Min ingång till övervakningsfältet låg i den övervakning och informationsinsamling som sker av företag för att personifiera sin reklam på våra olika sociala forum. I mina fortsatta studier såg jag det emellertid som mer intressant att se på övervakning ur ett användarperspektiv. Jag tänker mig att vi kan använda oss av sociala medier som ett slags verktyg för att övervaka och ha koll på våra vänner, bekanta och människor i vår omgivning. Samtidigt kan det vi själva delar ge oss tillgång till att analysera vårt egna beteende. På så vis är även den självpresentation och synen på andras presentation av intresse för min studie.

Jag är själv en flitig användare av appen Instagram och att vara med och dela med mig av mig själv på olika sociala forum har blivit en självklar del i mitt liv. Det är så jag kommer med i sociala sammanhang, det är så jag håller kontakt med mina vänner och håller koll på vad som sker. Utan dessa sociala forum skulle en stor del av mitt sociala liv gå förlorat. Den här drivkraften som gör att Instagram fortsätter att vara en del av mitt liv är något som fick mig att vilja undersöka mekanismen djupare.

I min studie har jag alltså fokuserat på övervakning från ett användarperspektiv. Jag har valt Instagram som fallstudie eftersom fokus på tjänsten ligger på bilderna. Idag delar vi våra liv med andra genom att dokumentera oss själva och det vi gör. Användare delar med sig av nya självporträtt varje dag. På Instagram ligger spänningsfältet mellan övervakning och självpresentation vilket jag finner intressant eftersom jag tänker mig att det finns ett samband mellan det och vårt identitetsskapande.

---

¹ "En filterbubbla uppstår till följd av personligt anpassade resultat av sökningar efter information, till exempel då en användare använder en sökmotor på Internet eller delar och gillar saker på ett socialt medium" (Filterbubbla, 2017, 23 februari).

1.2 Syfte och frågeställning

Syftet med den här uppsatsen är att undersöka hur användare förhåller sig till den övervakning de blir utsatta för men också den övervakning de själva utför på Instagram. För att ta reda på det har jag nedan valda frågeställningar som vägledning:

- Vad får övervakningen för konsekvenser för användarnas självpresentation och synen på andras?
- Hur förhåller sig användarna till integritet på Instagram?

1.3 Tidigare forskning

Christian Fuchs är författaren till *Social media: a critical introduction* (2014). Här visar han på nödvändigheten av kritiska teorier för att förstå sociala medier. Genom att granska andra forskare och dess teorier skapar han en komplex bild av *Web 2.0*. Fuchs menar att *Web 2.0* och sociala medier går hand i hand. Det är *web 2.0* som har möjliggjort sociala plattformar där användare är konsumenter och producenter samtidigt. På *web 1.0* hade användare en egen plats på internet, en egen trädgård att odla som ingen annan kunde röra. Nu, på *web 2.0*, är denna trädgård istället till för alla. Det är en plats där användare odlar trädgården tillsammans. Det är nu en plats på internet där producenter och konsumenter arbetar tillsammans för att skapa en gemensam plattform att röra sig på. Det finns dock ekonomiska och demokratiska problem med den nya webben. Användarna odlar trädgården men det är företaget som tar vinsten av skörden. Fuchs ger en bred bild av sociala medier men saknar användarperspektiv.

Jag har därför tagit del av tre andra forskares bidrag inom övervakning på sociala medier. Samtliga har använt sig av etnografiskt arbete med fokus på intervjuer. Daniel Trottier (2012) har i sin bok *Social media as surveillance* använt Facebook som fallstudie och visar på fyra dimensioner av övervakning på sociala medier som hänger ihop och skapar en dynamik. Dessa är övervakning från staten, övervakning från polisen, övervakning från olika arbetsgivare och sist den övervakning som sker mellan individer. Gemensamt är att alla handlar om att samla in personlig information. Även om han menar att de fyra hänger ihop fokuserar min studie på det sistnämnda och det är också den delen av hans forskning jag har fördjupat mig i. Trottier kommer fram till att det är nödvändigt att tänka in den vardagliga praktiken av övervakning som sker mellan individer. Individer ger inte bara ut sin information, de drar också nytta av att ta del av andras. Han kallar detta *Mellanmänsklig Övervakning* (interpersonal surveillance) som han menar blivit normaliserat eftersom det fungerar

genom att den som övervakar också är övervakad. Även Alice E. Marwick (2012) har angett detta som skäl till det hon kallar *Social Övervakning* (Social Surveillance). Hon visar på hur användare på de sociala medierna Facebook, Twitter och Foursquare både är konsumenter och producenter. Här produceras innehållet för att bli övervakat - det är något producenten både förväntar sig och begär. Men detta leder också till att användarna kontrollerar varandra och sig själva för att passa in på den norm för hur användandet ser ut på respektive forum. Det sker alltså en form av disciplinering och själv-disciplinering.

Lee Humphreys (2014) har använt sig av Marwicks begrepp för att analysera sin fallstudie om Dodgeball - en tjänst Google hade mellan 2005 och 2009. Genom detta forum kunde användare dela med sig av vart de befann sig för sina vänner, de kunde "checka in" på olika ställen. Samtidigt som användarna delade sin information med sina vänner, delade de den även med Google. Att användarna frivilligt gav personlig information till företaget förklarar han genom begreppet *Frivillig Panoptikon* (Voluntary Panopticon). Användarna gav sig hän till den övervakning Google kunde utöva eftersom de fick ut något av det själva - det sociala samspelet med sina vänner. Han bidrar även med det han kallar *Själv-Övervakning* (Self-Surveillance). Humphreys använder det här begreppet för att förklara hur ens innehåll blir som en social dagbok online. Användare kan gå tillbaka på sin historia och analysera och se mönster i sitt eget beteende. Även på Instagram kan du gå tillbaka till ditt förflutna och sätta det i relation till nuet.

Min forskning bygger vidare på nämnda tidigare studier och väver samman dem med teoretiska utgångspunkter kring självpresentation och övervakning. Jag lyfter den självpresentation som sker på sociala medier som ett slags grund men också en konsekvens av övervakningen som sker mellan användare.

Övervakningsstudier är ett fält skapat av bland annat sociologi, rättsvetenskap, informationsvetenskap och datavetenskap. Min forskning bidrar med att föra samman detta fält med teorier från kulturvetenskapen.

I.4 Teoretiska utgångspunkter

Självpresentation

Jaget och Maskerna: en studie i vardagslivets dramatik (2014), är den sjätte svenska utgåvan av Erving Goffmans bok *The presentation of self* från 1959. Här jämför Goffman det sociala livet med en teaterscen. Varje individ intar en *roll* i mötet med andra individer. Rollen är ett annat ord för *jaget*. Goffman menar vidare att vi har flera jag, flera roller, som vi tillämpar i olika situationer där varje situation också är en *interaktion*. I det här mötet utgör den ena individen den *agerande* och den andra *publiken*. De intryck den agerande sedan vill ge *uttryck* för och all annan samlad aktivitet som ska påverka publiken kallar Goffman ett *framträdande*. Platsen för detta framträdande kallar han *inramning*. Den agerande spelar för att överföra ett intryck som ligger i dennes intresse. Liksom på en teaterscen finns det *frontstage* och *backstage*. Det är på *frontstage* som framträdandet sker, alltså där mötet mellan den agerande och publiken äger rum. *Backstage* är *bakom kulisserna* och det stället där den agerande är dold och privat och där hen planerar sitt nästa framträdande. Det är genom olika interaktioner som individer samlar information om andra individer som de sedan kan tillämpa i framtida interaktioner. Det är denna information som individen använder sig av för att dra *slutsatser* av hur andra individer kommer att agera. Vidare låter detta individen förhålla sig till andra och veta hur hen själv lämpligast agerar. *Idealisering* kallar Goffman det som individen tillämpar för att passa in i den idealroll hen vill utge sig för att vara. Genom att använda sig av Goffmans rollteorier analyserar jag hur användarna på Instagram ser på sin självpresentation och på presentationen av andra. På Instagram är varje konto en roll och varje gilla-markering och kommentar en interaktion. På Instagram sker det framträdanden hela tiden i form av den personliga information användarna delar, men också annan aktivitet såsom vilka konton en följer eller vilka bilder som får en like. På Instagram är jaget onstage konstant och går ur sin roll först när hen är offline. På så vis är all den aktivitet som sker på forumet en del av teatern och den agerade måste därför alltid ha sin publik i beaktning.

Övervakningsteori

Sociologen David Lyon har spenderat mycket tid åt att studera övervakning. I bidraget "The Emerging Surveillance Culture" i antologin *Media, Surveillance and Identity* (2014) skriver han att vi idag lever i en övervakningskultur. Med detta menar han att övervakningen har blivit en vardaglig praktik och gått från att vara ett "top-down" fenomen (få övervakar många) till att vara något vi alla utsätts för och medverkar i, och faktiskt njuter av. Övervakning var något som en gång skrämde oss, men som idag har blivit normaliserat. Att vi villigt går med på övervakningen som sker är på

grund av två nyckelfaktorer menar Lyon. Två Nyckel F: *the Fear Factor* samt *the Fun Factor*. Den förre innebär att vi låter oss övervakas av staten, övervakningskameror och liknande eftersom vi tänker oss att det gör oss säkrare. Den senare, *the fun factor*, refererar till sociala medier. Men inte bara om hur vi finner ett nöje i att bli, och övervaka varandra, utan även hur vi, trots att vi vet att företag och stat samlar information om oss och sätter oss i olika kategorier för riktad reklam etc, inte låter det hindra oss från att dela denna personliga information.

Social övervakning är ett samlingsnamn för en teoriram av Alice E. Marwick (2012). Utgångspunkten är att övervakningen sker individer emellan, och inte uppifrån och ned. På sociala medier är användarna producenter samtidigt som de är konsumenter. På sociala medier vill användare synas - de förväntar sig och begär att andra ska titta på deras innehåll. Social Övervakning fungerar genom att alla användare har samma verktyg för att övervaka varandra, samtidigt. Hon lånar Nathan Jurgenson och George Ritzers begrepp *Omniopticon* vilket innebär att många bevakar många (Marwick 2012, s 383). Begreppet anspelar på Foucaults *Panoptikon* och liksom panoptikteorin sker det både disciplinering och självdisciplinering i *omniopticon*. Makt flyter i alla sociala relationer, det utövas användare emellan snarare än auktoritet mot undersåte. Eftersom användare på Instagram inte vet *när* eller *om* en annan användare övervakar deras konton, reglerar de sitt eget konto för att inte riskera att bli sanktionerade eftersom de vet att de *kan* bli övervakade hela tiden. Den här delningen av information som också är delad för att bli bevakad ger också ett starkare band mellan vänner på tjänsten. Samtidigt skapar detta en idé om vad som är normen på tjänsten, alltså vad som är det "rätta" beteendet - vad som är okej att lägga ut, och vad som inte är okej att lägga ut om sig själv. Den möjliga blicken från andra gör att användarna modifierar sig själva.

1.5 Metod och material

Materialet i den här uppsatsen är skapat genom sex djupintervjuer med instagramanvändarna Ida, Moa, Alba, Jolin, Linnea och Olivia. Eftersom syftet med den här uppsatsen är att ta reda på tankar och attityder kring övervakningen på Instagram valde jag att använda mig av djupintervjuer som metod. Genom att använda sig av intervju som metod kan en ta del av människors inre världar. En kan få kunskap om individers berättelser och perspektiv som inte går att få reda på genom annat sätt än från individen själv (Fägerborg 2011, s 96). Det är också därför jag har valt intervju som metod, jag ville ta reda på instagramanvändarnas egna versioner av sitt liv på appen, snarare än att analysera det genom en netnografi eller bildanalys.

Djupintervju är ett kvalitativt tillvägagångssätt som kan mynna ut i ett nyansrikt och komplext material. Här får respondenterna tid till att formulera och omformulera sina tankar och det finns också tid för mig att be att få svar utvecklade och/eller exemplifierade. Eva Fägerborg beskriver intervjuresultatet som ett "gemensamt barn" eftersom det är en konstruktion av samspelet mellan mig och mina respondenter. Hur samtalet fortgår är beroende av både mig och den jag intervjuar samtidigt som platsen för intervjun också spelar en roll i resultatet (a.a, s 92). Det här beskriver hur respondenterna påverkas av mig som person men också mina frågor, samtidigt som jag påverkas av respondenterna. Vi skapar alltså materialet tillsammans. Det är viktigt att som forskare se på den roll en spelar. Vem jag är och den roll jag spelar i intervjusituationen sätter gränser för hur intervjun kan fortlöpa. Att jag själv är en instagranvändare och i samma åldersgrupp tror jag medförde att mina respondenter kunde identifiera sig med mig och på så vis också ge mig förtrolighet i sina berättelser. Samtidigt kan dessa förtroliga samtal leda till att respondenten säger sådant som hen inte hade tänkt sig från början (a.a, s 94). Gränsen mellan en forskning och ett vanligt samtal kan därför bli suddig. Identifikationen mellan mig och mina respondenter kan också ha lett till att respondenten inte talar om saker som ses som självklara. Även vissa begrepp och handlingar kan jag, som instagranvändare, ha tagit för givna och därför inte diskuterat djupare. Det kan också skapa en risk i att båda parter tar vissa saker för givna men som i själva verket vi inte ser på samma sätt.

Mina intervjuer var av en semistrukturerad karaktär där jag utgick från en frågeguide som jag formulerat innan, efter mitt syfte, med de teman jag ville prata om men som sedan följdes upp av ytterligare frågor. Frågeguiden var till för att hålla samtalen styrda så att jag kunde få material att besvara mina frågeställningar samtidigt som det fanns utrymme för respondenterna att själva mynna ut i de riktningar de ville.

I samband med de intervjuer jag gjorde tête-à-tête bad jag respondenterna demonstrera för mig sitt instagranvändande. Två av mina intervjuer gjorde jag via internet vilket dessvärre gjorde detta svårt. Metoden användes alltså på fyra av sex intervjuer. Det blev som ett slags deltagande observation där jag fick möjlighet att ställa ytterligare frågor och be dem exemplifiera saker de sagt. Det gick till så att vi satt bredvid varandra och så fick respondenten öppna appen på sin telefon och visa mig hur hen förde sig fram genom de olika funktionerna. Jag observerade alltså respondentens användande utan att själv använda appen. Det här visade sig bli ett bra tillvägagångssätt för reflektion både för mig och för respondenterna. Att en inte alltid gör det en säger att en gör, var något både jag och respondenten insåg under dessa sessioner (Pripp & Öhlander 2011, s 114). För mina respondenter är instagranvändandet en stor del av deras

vardag. *Hur* en agerar i vardagen är inte alltid något en reflekterar över och det är här observation kommer in för att fylla den kunskapsluckan. Genom att guida mig på en tur genom deras instagamliv visade de mig saker de tog för givna men som jag kunde ställa frågor om.

Material och tillvägagångssätt

Jag postade en status på Facebook där jag berättade kort om min studie och utlyste personer att intervjua. Denna status delades efter det av vänner och bekanta. Det var mina respondenter som kontaktade mig, respondenterna är både personer jag aldrig haft kontakt med tidigare och personer jag känt innan intervjun. Jag utförde sex djupintervjuer som varade mellan 45 och 60 minuter.

Platsen för intervjun utfördes på olika ställen. Två av intervjuerna skedde via Skype med webbkamera, en hemma hos mig, två hemma hos respektive intervjuperson och en på Humanistiska biblioteket i Göteborg. Samtliga intervjuer spelades in och transkriberades näst intill ordagrant. Citat har sedan redigerats en aning för läsbarhetens skull. En av mina intervjuer, den med Jolin, var dessutom på engelska. De här citaten har jag därför också översatt till svenska. Även de deltagande observationerna spelades in, och dokumenterades också genom att jag antecknade i efterhand.

Det finns för- och nackdelar med alla olika slags metoder. I min studie är kanske det mest tydliga de intervjuer jag genomförde via Skype. Det här har en klar fördel i att jag kunde ta del av personers tankar utanför Göteborg (en bodde i Stockholm och en i Gents, Belgien). Andra fördelar är att knepet att hitta tid och plats för intervjun blev mer flexibelt. Jag utförde både intervjuerna hemma hos mig själv, och de som blev intervjuade befann sig hemma hos sig själva. Detta kan ge trygghet åt båda parter. Idag är de flesta vana vid relationer över internet men samtal på sådant här vis skapar ändå en viss distans. Dåliga internetanslutningar och bumriga ljud kan skapa ett slags brus. Andra mänskliga faktorer såsom kroppsspråk blir till viss del förlorade trots webbkameror. Jag fann det dock inte som en avgörande förlust i min studie eftersom jag ville ha kunskap om deras tankar och reflektioner vilket jag fick. Framförallt tror jag också att vanan vid att ha en dator framför sig faktiskt tog bort känslan över "teknikfaktorn", alltså det att en inspelningsapparat ligger framför en. Distraktionen över att samtalet är inspelat kan därför har minskat.

Jag spelade in samtliga intervjuer med min telefon. Idag är inte en telefon på bordet en utmärkande accessoar men faktumet att respondenterna visste om att samtalet blev inspelat kan ha påverkat

dem, dels genom att de höll in på viss information, dels genom att säga saker som passar in på den bild de har av sig själva.

Mina respondenter är mellan 20-30 år och är alla flitiga användare av Instagram. Jag utgick från det här åldersspannet eftersom jag ser det som att det är den generationen som först växt upp med internet. Jag menar att det här har en inverkan på hur en ser på det sociala livet på internet eftersom en alltid har haft internet tillgängligt i sitt vuxna liv och därför ofta haft kontakt med människor via uppkopplade forum. Detta gör att sättet på vilket en umgås på genom internet normaliseras.

Mina respondenters sysselsättning varierar, vissa arbetar och andra är studenter. Det de har gemensamt är någon form av eftergymnasial utbildning.

Analysmetod

Jag utgick från vad Jens Rennstam och David Wästerfors skriver i "Att analysera sitt kvalitativa material" (2015). Jag började med *kaosproblemet* som innebär den oordning materialet är i innan en sorterar det. När jag sorterade materialet var jag givetvis formad av de teorier och utgångspunkter jag sedan tidigare bekantat mig med. På så vis hänger det ihop med *representationsproblemet*, alltså omöjligheten i att visa allt material. Det jag har valt att visa är dock det jag vill lyfta fram och som riktar sig mot den tidigare forskning jag valt (2015, s 220). Mina transkriptioner gick jag noga igenom för att lära känna mitt material. Jag kodade det sedan med färger i olika teman. Jag *konstruerade* alltså kategorier utefter vad som sades i intervjuerna. Dessa kategorier är som allt annat format av min teoretiska blick, samtidigt som jag höll det öppet för nya infallsvinklar och nyanser (2015, s 227).

1.6 Etiska hänsynstaganden

Jag har i min studie tagit hänsyn till Vetenskapsrådets forskningsprinciper inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning (2002). Det finns fyra huvudkrav som forskare ska utgå ifrån; informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet samt nyttjandekravet. Nedan redovisar jag kort vad respektive innebär.

Informationskravet innebär att jag som forskare ska informera mina respondenter om mitt forskningssyfte. Detta gjorde jag muntligt i samband med intervjuerna. Jag har också informerat om

att deltagandet är frivilligt och att de kan avbryta sin medverkan. Detta går in på det andra kravet, samtyckeskravet. Detta innebär också att respondenterna inte får sättas under tryck från forskaren att medverka. Konfidentialitetskravet innebär att jag till största mån har anonymiserat mina respondenter. De har fått nya namn och sådan information som kan spåras till respondenten har också den anonymiserats. Det sista kravet är att en som forskare inte får använda det skapade materialet på annat sätt än till forskningsändamålet vilket jag inte heller har gjort.

1.7 Disposition

Efter detta inledande kapitel redovisar jag mitt empiriska material genom en analys utifrån teoretiska utgångspunkter och tidigare forskning. Analysen är uppdelad i fem underkategorier. Första delen behandlar den självpresentation som sker på Instagram och följaktligen också påverkar hur användarna ser på andras presentation. Andra delen går närmare in på övervakningen som sker mellan användarna, detta refereras framförallt som Instagramstalking. Avsnitt tre handlar om hur användarna övervakar sig själva och använder sitt konto som ett slags social digital dagbok. Den fjärde delen diskuterar kommunikationen på tjänsten och hur individer använder sig av Instagram för att hålla kontakt med andra människor. Den femte och sista delen handlar om hur användarna förhåller sig till integritet på Instagram. Här går jag in på integritet gentemot andra användare liksom integritet gentemot företag och stat. Efter detta kommer en slutdiskussion där jag lyfter de viktigaste resultaten jag har kommit fram till genom min forskning.

2. Resultat

2.1 Om självpresentation

På Instagram väljer vi ut bitar av våra liv, av våra personan, som skapar ett pussel. Ett pussel där en bit är händelser i våra liv som vi vill dela med andra människor, en annan är konton vi är intresserade av att följa och en tredje är mängder av pusselbitar som utgör alla de bilder vi interagerar med och 'likear'. Allt detta, pusslet i sin färdiga utläggning, är vår självpresentation. Det är vårt *framträdande* inför vår *publik* av följare och stalkers. Som allt annat i livet, som all annan social aktivitet, spelar vi en *roll* på Instagram. Enligt Erving Goffman (2014) är hela världen vår teaterscen där olika situationer utger olika *inramningar* och olika interaktioner innebär olika framträdanden. I våra uppkopplade liv är Instagram en egen *inramning*. Där finns det rekvisita vi använder oss av för att sätta upp vår teater. I min undersökning var det inte min utgångspunkt att studera instagramanvändares identitetsskapande, jag ställde därför inga specifika frågor om detta. Jag märkte emellertid att det mina respondenter gav uttryck för var starkt kopplat till identitet och självpresentation. Det har därför blivit ett slags grundtema i min uppsats med hjälp av Goffmans rollteori. Jag har fokuserat på konsekvensen av instagramövervakningen och vad detta ger uttryck för, snarare än att gå in på djupet av identitetsskapandet. Alltså, jag har inte ett identitetsperspektiv utifrån användarna själva, utan mer vad övervakningen ger för konsekvens för identiteten.

Mina respondenter gav alla uttryck för att instagramkonton säger någonting om användaren det tillhör. Det skiljer sig dock i frågan om vad de själva delar och till vilken grad de vill dela sin personlighet på det sociala forumet. Moa lägger gärna ut så många pusselbitar det går för att människor ska kunna sätta ihop pusslet. Det är till exempel viktigt för henne att visa vart hon ställer sig politiskt:

Jag är ganska öppen typ med vem jag är och lägger upp, och asså ganska många delar av min identitet är såhär ehm viktiga för mig att visa upp för andra för att det är mycket såhär amen kanske politiska grejer då att man såhär amen jag står för det här och då kan jag lägga upp detta på ett offentligt forum. Då får vem som helst kolla på det. Sen får dom tänka vad dom vill om det men då vet dom att jag står där jag står typ.

Moa vet att hennes publik kommer att tolka hennes framträdande på sitt egna vis, det är därför viktigt för henne att ge uttryck för de viktigaste beståndsdelarna i hennes identitet. För Olivia är det tvärtom. Olivia som har ett privat konto, ger inte ut någon kontext till sina bilder. Detta ser hon som ett slags skydd då hennes följare får tolka bilden som de vill. Hon vill inte ge ut personlig

information själv. Detta har dock visat sig skapa missförstånd i hennes framträdande. Som Trotter (2012, s 62) visar kan informationen vi delar på sociala medier göra oss exponerade och identifierbara, men det kan också ge publiken information som kan bli misstolkad. Delar av sitt framträdande, som användaren helst vill hålla *backstage* kan hamna i rampljuset. Olivia berättar om ett sådant tillfälle:

Jag la upp en bild på mig och min sambo. När vi låg i sängen, och så var det, vanlig, det var bara liksom våra, från bröstet uppåt, och vi typ satt bredvid varandra eller nånting. Ee.. och så var det en vän till min sambo som kommenterade typ såhär 'haha har ni precis haft sex?' Som en såhär, haha ni ligger i sängen typ, man ser att det är ett täcke... och då tyckte jag att såhär ånej! Då var det liksom ett steg över såhär intimitetsgränsen [...] Det är bara nånting som amen som man kanske, som jag inte går med på. Som jag inte vill, som jag inte vill bjuda in offentligheten till. Där går liksom gränsen för onstage/offstage liksom. Där går min gräns.

Det kontextlösa i Olivias instagrambild gjorde att hennes följare tolkade framträdandet på ett sätt som hon inte ville skulle hamna frontstage. Olivia har kontrollerat vilka som får ha tillgång till hennes framträdande genom att ha sitt konto privat. I det här fallet lyckades emellertid en publikmedlem *kolla in bakom kulisserna* vilket skakade om Olivias framträdande.

De tillfällen då mina respondenter har velat gå in på andras konton och *stalka* skapar dessa begränsningar mellan frontstage och backstage irritation. När de ville ha åtkomst till ett framträdande de inte hade biljett till, ett privat konto som de inte följer, blev de frustrerade. Moa säger: "Det är så provocerande. Mm då blir jag jätteirriterad! Varför ska du va privat?" Men det kan samtidigt ge positiva intryck, Ida som själv har privat uttrycker sig:

Jag kan nog faktiskt till och med tänka att dom personerna har såhär lite mer integritet typ. Som har stängd profil. Så jag kan också... jag kan bli irriterad men jag kan också respektera det.

Ida blir frustrerad eftersom hon vill få tillgång till framträdandet men känner ändå acceptans för detta då hon själv också håller igen på vilka som ska få biljetter. Hon identifierar sig med personer med privat konto eftersom hon har det själv.

Mina respondenter planerar sina framträdanden på olika sätt och har olika tankar om vad som bör läggas ut. Alba har tre olika konton med olika strategier för var och ett. Vi kan säga att hon har tre olika *inramningar* för att tala med Goffman (2014, s 29). Varje inramning är en egen teaterscen där

framträdandet är beroende av inramningen och vilken roll som ska spelas på respektive scen. Alba har ett konto för hennes konst och ritningar, ett för bilder på hennes katter och ett tredje som hon har för sitt vardagsliv. På de olika kontona vill hon hålla dem till sin respektive inramning:

Så det är ju det jag blivit lite mer inne i nu, att man kan rikta in sig så på vilka man följer. Så med kattkontot följer jag ju mer djurrelaterade konton också. Och på mitt konstnärliga konto så följer jag ju mer konstnärliga konton. Så, det sprids lite inom de kategorierna.

Hon gör det som ett slags strategi för de olika kontona. Hon vill fånga olika publik till de olika rollerna, för att de som väljer att se showen ska njuta av framträdandet:

Jag insåg att det är väldigt mycket kattbilder jag vill lägga upp och det kanske inte är alla som vill ha det i sitt flöde så.. då kände jag att jag gör ett för mina katter specifikt så om folk vill se massa kattbilder så får dom göra det på det kontot [...] jag ville bara känna att jag inte är en jobbig jävel liksom.

Moa lägger upp bilder ibland för att visa att hon finns kvar i det sociala sammanhanget:

Jag tänker det här är kul. Det här vill jag komma ihåg. Men jag tänker nog också, aa men nu har jag inte lagt upp nåt på länge, nu måste folk se att jag har ett liv som inte bara är plugg. Och också såhär amen nu kan man få lite likes.

Likesen är viktiga för användarna, olika till vilken grad men alla blir glada av likes. Linnea som är konstnär blir glad när konton vars innehåll hon gillar, gillar hennes bilder tillbaka, eftersom det är ett tecken på att de också gillar det hon gör. Det är publiken som väljer om de tycker om det framträdande de ser på eller inte. När publiken accepterar den agerandes framträdande, accepterar den också individen själv och den roll hen spelar. Goffman menar att detta godtagande också är ett godtagande av individens kapacitet att utföra rollen individen har antagit. Varje gång ett nytt framträdande äger rum måste individen igen bevisa sin kapacitet. Som Goffman själv uttrycker sig så bra: "vid varje framträdande kommer legitimiteten hos dessa enheter att testas på nytt och deras stadigvarande anseende att sättas på spel" (Goffman 2014, s 211). Varje bild användare lägger upp på Instagram är ett nytt sätt för dem att få bevis för att det de gör är bra. Linnea vill få sin konst omtyckt och Olivia, som vi ska se, vill få sitt liv godkänt:

Jag tror att jag ser på det som ett såhär oskyldigt kul, eller kul.. oskyldig småkul tidsfördriv. Ee.. Där typ jag kan lägga upp en bild på mig själv som jag tycker är fin och så får jag trettio likes på det. Att folk också tycker att det var en fin bild på mig eller en fin bild på min katt

eller en fin bild på min sambo eller en fin bild på nånting vi gör eller liksom, att det nästan är såhär livsstilsgodkännande.

Instagram är ett sätt att få din personlighet godkänd men det är också ett sätt för dig att modifiera din personlighet. David Lyon (2014) menar att övervakningskulturen, genom bland annat sociala medier, har gjort att den information vi samlar på oss inte bara är ett sätt för oss att förstå världen, den är även en byggsten till vårt skapande av världen. I övervakningskulturen sätter vi in oss själva, och andra, i olika fack. Den data som finns om oss hjälper oss alltså att konstruera de vi är (a.a, s 84). Du skapar din persona och väljer på vilket sätt och till vilken grad andra användare kan få ta del av den personan. Olivia fortsätter:

Du kan marknadsföra dig själv på ett sätt som du själv har valt. Asså du kan va otroligt selektiv och fragmentarisk i din, i ditt självporträtt [...] För du väljer själv exakt vilken del av dig själv, eller inte del av dig själv, du vill ska vara offentlig och det blir en del av din identitet, den offentliga identiteten.

Som vi sett tidigare väljer du vilken publik som ska ha tillträde till ditt framträdande. Du väljer också vad det är du vill visa för publiken, för dina följare och andra som går in på ditt instagramkonto, du väljer vilken roll du ska spela. Olivia pratar om en offentlig identitet. Det är delar av dig själv som du använder för att *marknadsföra* dig själv för att skapa de intryck du vill på dina följare. Du planerar och sätter ihop en offentlig identitet backstage för andra att godkänna och kanske identifiera sig med. Du kan välja att inte ta med delar av din identitet som du inte vill ska associeras med dig.

Samtidigt som du får en bild av andra människor och på så vis kan förhålla dig till dem kan detta skapa ett slags orättvisa i presentationen. Linnea ser Instagram som ett sätt att hitta likasinnade och har några gånger haft Instagram som en språngbräda till att börja prata med människor offline och på så vis skapa nya vänner och bekanta. Samtidigt tycker hon inte att det odelat positivt:

Jag tycker också det är vidrigt (skrattar) för det säger ju ingenting om personen. Jag bara kollar på nåns insta och ba wow den här verkar nice den gör jättecoola grejer och är snygg typ. Så då vill jag prata med den, det är idiotiskt [...] Jag tycker nästan det är ännu värre att göra det på asså baserat på hur mycket nån har orkat hänga på Instagram typ (än att döma personer offline). Det är liksom, varför ska man orka göra det också.

Linnea är frustrerad över att rollen en intar på Instagram ska spegla den roll en spelar offline också. Som Goffman säger spelar vi olika roller i olika situationer. På Instagram har vi mer tid att lägga

backstage innan framträdandet men det är till viss del det framträdandet som sätter ramar för vem du tolkas vara i andra situationer också. Därför kan detta skapa obalans då inte alla användare lägger lika mycket tid på sitt instagromanvändande och följaktligen får mindre chans till att skapa intresse hos andra människor även offline - utanför instagrams inramning.

I den här delen har jag förklarat instagromanvändandets självpresentation genom att använda mig av Goffmans rollteorier. Jag avslutar den här delen för att stiga in i nästa tema; stalkingen. Men först vill jag avsluta med följande passande citat av Ida på frågan varför hennes instagramkonto är privat:

Men den har vart öppen i perioder. När jag har vart singel typ. (Skrattar) För att då kan nån gå in och stalka och se hur härlig man är. (Skrattar) Hur härligt liv man lever. Eee och att det finns väldigt mycket mer aktuella bilder där än på Facebook så att insta är en mycket mer, ger en rättvisare bild än Facebook. Så ja, när jag har varit singel har den vart öppen.

2.2 Om stalking

När en individ kommer i kontakt med andra individer söker de i allmänhet skaffa sig upplysningar om honom eller att tillämpa de upplysningar om honom som de redan har. De kommer att vara intresserade av hans allmänna socio-ekonomiska ställning, hans uppfattning om sig själv, hans attityd till dem, hans kompetens, pålitlighet, osv. Även om insamlandet av en del av dessa upplysningar nästan tycks vara ett självändamål, finns det oftast rent praktiska skäl till att man skaffar sig dem. Upplysningar om individen bidrar till att definiera situationen och gör det möjligt för de andra att veta i förväg vad han kommer att vänta sig av dem och vad de kan vänta sig av honom. Om de andra är upplysta i de avseendena kommer de att veta hur de lämpligast bör bete sig för att få honom att reagera på ett önskvärt sätt (Goffman 2014, s 11).

För att förstå varför människor skaffar sig information om andra människor via sociala medier såsom Instagram kan vi använda oss av utdraget ovan av Erving Goffman. Användare på Instagram skaffar sig upplysningar om andra användare för att få en bild av vem personen är. De gör det därför att de ska få en uppfattning om hur de ska förhålla sig till personen ifråga. Olivia tänker sig att Instagram kan vara ett sätt att få information om hur en ska hantera ett framtida möte: "Jag tänker att det är otroligt samtida. Och det är ett fast-track-sätt att få en uppfattning om människor". Instagram kan användas som ett verktyg för att se om en har något gemensamt med andra användare, Olivia igen:

Du går in och kollar på en person, vad den har lagt upp på sociala medier och så ser du 'amen vi har det här gemensamt' eller den personen gillar det här och det här och så blir det som en.. kanske inte en icebreaker emellan er men en icebreaker för en själv att såhär okej men vi kommer nog kunna ha nånting att prata om och det här är inte en total främling för mig. För nu har jag kollat lite och i en värld där, asså ingenting är långt bort längre. Vi är grannar med människor som bor på andra sidan jorden, för att vi kan nå varandra så himla lätt. Så bor du helt plötsligt i en värld där du är medveten om hur mycket människor det finns runtomkring dig hela tiden. Så det blir ett sätt att sälla ut vilka man vet vilka det är och vilka man inte vet. Och det blir ett snabbare sätt att connecta med människor [...] Jag vet var jag kan kategorisera in dig. Vilket gör det enkelt för mig att möta dig. För jag har sorterat dig i min sfär.

Olivia sorterar in människor hon möter i olika kategorier för att få ordning i sin sfär. När vi gör dessa sorteringar använder vi oss av våra tidigare erfarenheter av liknande möten. Vi tillämpar vår kunskap om beteendemönster och utseenden av andra individer och på så vis kan vi förbereda oss på hur de människor vi möter kommer agera i situationer. Vi använder oss av *slutsatser* (Goffman 2014, s 13). Alltså, vi kan inte veta i förväg hur en situation kommer te sig, men vi kan använda oss av våra tidigare erfarenheter för att dra en slutsats om hur det kommer se ut. På så vis blir det enklare för oss att förhålla oss till andra individer - vi får grepp om en annars komplex värld. Genom sociala medier skaffar vi oss information om människor, för att dra dessa slutsatser, redan innan vi har mött personerna på riktigt. Vi förstår varandra genom vårt *virtuella jag*, vårt *offentliga jag*, och det är det jaget som lägger en grund för hur andra människor uppfattar oss och följaktligen bemöter oss. Dagens teknik har alltså dragit Goffmans tes ett steg längre. Goffman tänker sig att vi behandlar människor vi möter på plats, när vi idag behandlar människor redan innan vi träffat dem, vi förbereder oss på mötet genom att kolla upp personer på sociala medier.

Övervakning på Instagram fungerar därför att den är ömsesidig. Innehållet på en användares konto är producerat för andra att konsumera. Övervakandet är både förväntat och begärt av användarna (Marwick 2012, s 390). Moas konto är öppet eftersom hon anser det solidariskt för människor att kunna se hennes information, då hon själv är en gedigen 'stalker': "Jag gillar att stalka folk på internet och då tänker jag att folk kan få stalka mig". Instagramstalking kan vara ett sätt att få en bredare bild av personer en är intresserad av.

David Lyon menar att övervakningskulturen vi lever i fortgår i och med *the Fun factor* (2014, s 74). Det är kul att få reda på information om andra. I alla tider har människan varit intresserad av andra människors liv och har tagit reda på information genom att tjuvlyssna och titta genom nyckelhål för att få reda på det senaste skvallret (Locke i Marwick 2012, s 388). Skillnaden mellan tiden före det

digitala livet är att skvallret då var *stulet* av mottagaren. Mottagaren tog reda på informationen utan att sändaren visste om det vilket gjorde att sändaren kände sig bekväm i att "vara sig själv" (a.a, s 388). På sociala medier är informationen däremot donerad av sändaren (a.a, s 388). Detta kallar Marwick *Lifestream*, användare sänder personlig information till nätverk och det är detta som är subjektet för social övervakning. Men i och med att du inte vet *när* eller *om* användare kommer att spåra informationen är det nödvändigt att alltid vara på sin vakt vid dörren för att konstatera att någon kikar genom nyckelhålet.

Många av mina respondenter kopplade instagramstalking till dejting. Albas övervakning har ökat i och med hennes intåg på dejtingappen Tinder:

Asså nu är jag inne i en.. att jag dejtar och sådär. Så då träffar man ju, eller man stöter på nya personer på Tinder och grejer. Och där kan ju instagramkontot va kopplat till ens tinderprofil. Så då är det ju givet! Då går jag ju in och kollar liksom. Och särskilt då om det är nån som berättat att den spelar bas, då kan jag gå in på Instagram och kolla hur han spelar. Kan jag liksom berömma det direkt. Ehm..lite sådär asså det blir ju ett samtalsämne. I dom fallen i alla fall. Man får ju veta lite mer, för instagramkontona är ju inte gjorda efter att en potentiell framtida partner ska se en. Och tycka om en. Asså det är ju inte redigerat efter det. Så därför kan jag tycka att det finns nån, det finns en annan nivå att se vad folk har lagt upp där. Man lär känna personen från en annan vinkel. Eller lär känna, man får veta lite mer.

Albas använder sig av Instagram för att hitta samtalsämnen till framtida möten. På Instagram kan hon få reda på sådant som en dejtingprofil inte avslöjar. Hon letar information som är donerad av möjliga dejter. Men inte den informationen personen ifråga vill presentera för möjliga partners utan hon tänker sig att Instagram kan ge en mer *verklig* bild. Hon får reda på en annan *roll*. Jaget på Instagram är ett annat än det på Tinder vilket gör att Alba kan få en annan bild av användaren, ett annat offentligt jag.

Moa letar efter information som visar att hon kan identifiera sig med andra personer. Hon skulle däremot aldrig erkänna för någon att hon tagit reda på informationen: "Samtidigt ska man inte visa att man bryr sig, jag hade inte tagit upp nånting, i ett vanligt samtal som jag hade sett (på Instagram), det hade jag ju aldrig gjort." Det finns en viss skam i att leta information om andra som gör att en inte vill att personen ska veta att en har övervakat personens aktivitet. Individerna tar emot den informationen som avsändaren *donerat* men en gör det i hemlighet, på så vis liknar det information som blir bestulen, Olivia:

Du har tagit reda på något om någon utan att den personen vet att du vet det. Den här personen har inte sagt det till dig. Den har lagt ut det för folk att ta reda på om dom vill. Men den har inte sagt till dig: 'kan inte du gå in och kolla det här'. Den har inte bjudit in dig direkt att kolla [...] men sen tror jag även att det ligger en del i liksom asså social hybris. Att det blir en maktgrej som man inte vill ge till någon annan person att såhär: nu är jag intresserad av dig så jag går och kollar upp dig och så låter jag dig veta det. Då får du makten över mig för att jag är intresserad av dig. Jag tror att det är ett maktspel också.

Genom att hämta information om andra tar en makten över framtida situationer. Om däremot personen ifråga får reda på att en har gjort det, är det den som har maktövertaget. Informationshämtningen är ett maktspel som genomsyrar alla sociala relationer likt blodet flyter genom våra kapillär (Foucault i Marwick 2012, s 382).

Ida tänker sig att eftersom hon själv övervakar dem hon dejtar på Instagram, övervakar antagligen de också henne. Därför har hon, när hon varit singel, haft en öppen profil. Då har hon använt sig av sin profil för att donera information om sig själv som hon tänker hjälper henne på dejtingfronten. Då är även det hon gör annars på appen av vikt, sådant som vad hon ger en like till, till exempel:

Man förstod att den man dejtade var inne och kollade. Så då var man liksom väldigt uppdaterad på hur ens flöde var, hur ens bilder va liksom.. och också att folk gick in och deeplikeade² och sånt [...] men också typ, å gud, det känns som sånt där instagramebeteende känns extremt mycket viktigare i singelhet. För då kan det ju va väldigt viktigt, asså vad man likear då, då har man ju superkoll vad den man dejtar, vad den likear, jag har det i alla fall. Ehm.. då tänker jag att den personen kanske har det på mig med. Så man får liksom vara lite försiktig i vad man likear.

På Instagram är allt du gör ditt framträdande. Därför måste du ingå i den roll du har som intresse att spela hela tiden. En felplacerad like kan göra framträdandet till ett fiasko, publiken misstror dig och showen är förstörd. Goffman tänker sig att en individ måste hålla sig borta från sådan aktivitet som inte ingår i de normer för den *idealroll* individen vill nå (Goffman 2014, s 44). Individen måste därför dölja sådan aktivitet eller göra den i hemlighet genom *hemlig konsumtion*. På Instagram kan vi tänka det som att det att avstå från att likea någonting, men ändå konsumera det, är en form av hemlig konsumtion. I och med att följare kan se din aktivitet på Instagram, de bilder du gillar, måste du avstå från att gilla en bild som inte passar in på den roll du vill ge intryck av att ha. Ida är försiktig med att likea bilder för att inte de hon dejtar ska få fel intryck av henne. Moa, som har en del av sitt framträdande i politiska färger, lägger även hon vikt vid att inte ingå i aktiviteter som skulle förstöra hennes framträdande:

---

² Deeplikea innebär någon gillar ett foto långt tillbaka i historien på sitt flöde.

Ja asså jag kanske inte skulle följa nån meme³-sida som lägger upp kanske en rolig meme ibland men som oftast lägger upp typ sexistiska eller rasistiska memes, det skulle jag ju inte följa. Men jag skulle kunna gå in och kolla på den bilden, den av tio som är rolig, ba 'haha lol'⁴. Och då skulle jag nog inte heller likea den.

Daniel Trottier (2012, s 70) kom i sin studie fram till att hans respondenter såg sitt framträdande på Facebook som skilt från det de ville ta reda på genom att titta på andras. På liknande vis beskriver Ida hur hennes exponering inte ger lika mycket information som det hon själv vill ta reda på. Hon beskriver hur konton hon går in på ger upplysningar om personen ifråga, och att hon ibland hamnat i stunder där hon gått in på användarens familjemedlemmars konton för att få en bild av vilken familj personen kommer ifrån.

Amen när man är intresserad av nån och tittar ALLT, man typ stalkar upp dens mamma och syskon för att liksom få en bild av vad kommer den här personen från för familj... den stalkingen. Men man följer, när man kommer in på folks ex, och går in den vägen. Jag vet att Anders senaste ex har fått barn till exempel... varför vet jag det? Det vet jag... det är jättegulligt också. Dom gjorde slut ganska kort efter att vi börjat dejta... så det måste ha varit väldigt snabbt där...

Det finns alltså olika nivåer av övervakandet. Det kan också vara tillfällen då en vill ta reda på vad användaren gör nuförtiden, som ett sätt att komma ikapp på vad en missat. Även Jolin tänker sig att det finns olika slags stalking:

Om det bara är typ en vanlig instagramperson, som är som mig, skulle jag tycka att det var skrämmande och creepy om någon typ kollade upp mig hela tiden [...] men typ om jag hade av en slump, om jag läser ett namn på en person jag känner i andras likes så händer det att jag kollar upp dem och ser vad de har delat. Men det händer inte så ofta och det är bara slumpmässigt och inte menat att stalka.

En annan nivå av övervakning är den som sker på kändisar. Här räknas det knappt som övervakning men som ett roligt sätt att få fram skvaller.

Ida: Jag är fan skitbra på att instagram-stalka. Jag visste att Filip Hammar var ihop med den tjejen som han är ihop med nu långt innan Hänt-extra skrev om det. Det är helt sant. Det hade jag räknat ut. Aa jag är bra på att analysera folks instagramebeteenden.

Caroline: Är det därför du stalkar?

---

³ Ofta en bild som tillsammans med en text på nätet, ofta något ironiskt, internt som ska upplevas roligt.

⁴ 'Lol' är en förkortning för *laughing out loud*, men används ofta som ett annat sätt att skriva 'haha' eller andra former av skratt/fniss/uppskattning...

Ida: Amen det är kul liksom. Det är ju.. aa.. det är nån form av skvallergrej i det antar jag. Man kan räkna ut vilka som är ihop eller gjort slut eller sådär.

Stalkandet på Instagram blir alltså ett sätt för användare att skaffa information om andra användare. Detta hjälper oss att få en bild av vilka de är men också för att se vad vänner och bekanta har för sig. Det är också ett sätt att skaffa sig skvaller om människor för underhållning. En hemlig aktivitet som gör att du får ett visst maktövertag i framtida möten, men som om den blir avslöjad får konsekvenser av att tappa den makten till den andra sidan.

2.3 Om den sociala dagboken

Jag tycker det är intressant att förstå mig själv ur ett utifrånperspektiv. Ehm, och liksom, försöka förstå hur andra uppfattar mig på nåt vis. Så det, det händer faktiskt då och då. Att jag går in och liksom bara kollar såhär mina bilder och ba vad är det här för foto, utifrån att jag inte vet nånting om mig. Vad säger... och vad, om det är nånting jag lägger upp, liksom, mycket av, uppfattas det som tråkigt eller aa... ett utifrån dömande öga... försöker tygla mig själv.

Alba beskriver här en del av det Lee Humphreys kallar Själv-övervakning. Humphrey visar på hur Dodgeball-användare gick tillbaka i tiden på sin profil för att se vart de hade checkat in (Humphreys 2014, s 119). På så vis analyserade användarna sitt egna rörelsemönster tillsammans med sina vänners och kunde sedan använda detta för sitt framtida beteende. Ställen där de hade checkat in på ofta tolkades som bra uteställen, och kontona blev som ett slags social dagbok. Alba ser på sin egna profil för att försöka förstå hur andra kan uppfatta henne. Trottier (2012, s 75) visar i sin studie ett resultat av liknande beteende på Facebook. Hans respondenter kollade på sina egna profiler från ett utifrånperspektiv för att förstå vad de gav uttryck för. Det här kan vi också förstå genom Social Surveillance, där en dimension används för att förstå hur användare disciplinerar sig själva (Marwick 2012, s 379). De utövar denna själv-kontroll för att hitta en balans mellan det privata och offentliga, samtidigt som de konsumerar andras profiler för att få en idé om normen på forumet. Alba ”tyglar sig själv” när hon går in på sina egna konton och tittar med en *publikblick*. Å ena sidan för att förstå sig själv, å andra sidan för att förstå dem utifrån sin publik för att ha kvar den.

Som vi såg i tidigare avsnitt gick Ida in på sin Instagram för att se hur hon kunde uppfattas av personer hon dejtade. Samtidigt som det är ett sätt att se på sig själv från ett utifrånperspektiv, används instagramflödet också som ett sätt att förstå sig själv genom tiden som gått. Olivia förklarar:

Jag kan också se såhär i min historik feed, att det har ändrats ganska mycket utefter såhär var jag är i livet att såhär amen typ när jag var 19,18, 20 och var väldigt svart och svår och liksom, 'cool', så speglades det jättemycket i vad jag la upp. Allt var såhär ironiskt, och liksom, svart och svårt. Medan nu är det liksom bilder på när jag odlar ekar typ [...] asså såhär jag går och kollar hur asså tiden, mitt liv vad jag har lagt upp har förändrats med tid och livsstil och.. hur man mår och såna saker.

För Olivia blir hennes konto ett verktyg för att minnas tiden som gått och se hur hennes liv har förändrats. Ens egna instagramflöde blir som ett slags minnesbank av känslor genom visuella medel. Varje upplagd bild är ett tillfälle i livet som en vill komma ihåg och genom att gå tillbaka i sitt flöde kan känslor från förr återkomma. Samtidigt ligger fokus på bilderna på Instagram - det är de snygga bilderna som får många likes. På så vis ser en sitt liv genom ett ljusare filter, Linnea: "det är ju ett förskönande också eller det är en, vad heter det en modifiering av ett liv typ". Till skillnad från en dagbok är ens profil polerad och de flesta av mina respondenter ger inte ut allt för personlig information i rädsla för att hamna i ett läge där folk kan döma en eller känna medlidande. Exempel på det ser vi längre ned i avsnittet om integritet. Likväl får dessa bilder användarna att återfå känslor från en svunnen tid, Linnea igen:

En kompis till mig skickade en bild från min Instagram idag till mig [...] det var 50 veckor sen, så typ ett år då, men så såg det ut att vara vår då och då fick jag, då hade jag precis flyttat in i min lägenhet kom jag ihåg och då fick jag typ tillbaka en sån hära nystartsfeeling typ. Så på sätt är det ju ganska nice också. Men jag menar du hade ju kunnat lagra dom bilderna var som helst. Asså så att man hade inte behövt ha ett instagramkonto för det precis men jag tänker att det kan funka så. Som ett album lite grann.

Instagramkontot kan ses som ett offentligt fotoalbum. Alba jämför sitt instagramflöde med en gammal dagbok en lite skäms över men som hon kan ta distans till genom att ge en ny kontext och omtolka bilder hon redan lagt upp:

Asså även om det, som dom jag berättat om, de första bilderna som jag la upp. Är ju liksom, jag vet inte hur mycket jag står för dom för jag skulle aldrig ha lagt upp dom om jag hade vetat att det va offentligt. Men jag ser heller ingen anledning till att ta bort dom för jag tycker det är kul att ha det som... jag la till och med upp en screenshot på dom bilderna. För några månader sen ba 'tbt'⁵ till när jag trodde att Instagram bara var en filterapp' liksom. För att.. (skrattar) jag tycker sånt är roligt. Aaa men det, det är lite som med allting som tatueringar som man ångrar, det är ändå en del av en själv som man har varit en gång.

---

⁵ 'Tbt' står för *throwback thursday* och är ett sätt för användare att lägga ut bilder från förr; nostalgiskt.

Det som finns på Instagram berättar om personen bakom kontot. Även om framträdandet har förändrats i tiden, kan en se utvecklingen av den roll, det jag, som kontots innehavare har gått igenom. Användare kan se på sig själva och i Albas fall, omfamna den hon en gång varit samtidigt som hon uttrycker att det inte är den hon är idag:

Amen det är som en gammal dagbok liksom, såna har en ju också, som jag kan gå tillbaka och läsa och ba 'neeej det här var längesen! det här är inte jag!' Måste liksom påpeka det. Har haft kompisar som har fått läsa min dagbok från när jag var fjorton så måste jag ändå hävda att 'det va dåå, jag är inte likadan som jag var då! Tänk på det bara!'

2.4 Om kommunikation

Så, Instagram är ett socialt medie där du kan ha koll på andra människor. Det är också ett forum där du kan ha kontakt med dina vänner som befinner sig långt borta. Användare känner anknytning till varandra när de delar personlig information. De vänder sig till Instagram och liknande forum för att hålla kontakt med vänner och bekanta (Trottier 2012, s 3). På sociala medier använder en sig av kommunikationen för kommunikationens egen skull hellre än bara för att hämta information (a.a, s 16). Ida beskriver hur hon använder like-funktionen som ett sätt att sträcka ut en hand till vänner som hon inte har lika frekvent kontakt med som de närmsta:

Det känns viktigt att bekräfta sina vänner, dom närmsta liksom. Fast kanske inte dom allra närmsta för dom är man ju vän med ändå. Kanske dom som är lite ett steg bort som inte är dom närmsta vännerna. Att bekräfta dom att jag finns fortfarande, vi hörs aldrig men.. här lägger du ut en bild och jag gillar den, jag gillar ändå dig nånstans.

En 'like' betyder mer än bara att en gillar bilden, det betyder också att en gillar personen *bakom* bilden. På Instagram sker kommunikationen genom att posta olika självporträtt eller foton på ens vardag och vidare få sina följders godkännande på det. Alba tänker sig att hennes vänner kan "komma med små saker som man inte hade fått reda på annars. Och som man kan prata om sen [...] amen det är lite kul att ha koll på dom närmre." Även Linnea blir glad av att se vad hennes nära vänner gör:

Jag brukar kolla (räknar upp 4 bästa vänners konton) gå in och kolla om det har hänt något där. Det gör jag inte varje dag men kanske nån gång i veckan. Då är det ju mest intressant vad mina vänner har lagt upp. Men jag vill inte tro att det grundar sig i nåt cynisk utan jag tror att det grundar sig i en vilja att ha nån kommunikation för att det är ju ändå nån form av kommunikationsmedel [...] man får en del, en fin del av vardagen i sina vänners liv

liksom! 'Jaha, vad hände där nu', så kan man bli glad över det. Tycker jag i alla fall, när det är nån nära vän som har lagt upp nåt kul.

Moa har vänner runt om i världen, genom Instagram får hon hänga med på deras olika äventyr:

Asså det är nog lite typ att man är sjsyst och följer varandra. Eee men också såklart ett intresse typ av att se vad folk håller på med. Asså man har ju många kompisar på många olika delar av världen att såhär nu var det nån som flyttat till Ryssland och då får man se såhär bilder från ryska slätten typ. Det är liksom. Det är kul att följa folk på det sättet också.

Det finns mer i Instagram än bara bilderna i sig själva som användare lägger upp. "Detta faktum, karaktäristiskt för all media, innebär att 'innehållet' i alla medium alltid är ett annat medium" (McLuhan 2012, s 101, min översättning). Marshall McLuhan menar med dessa ord att vi ska se innehållet i ett medium som ett annat medium. Alltså, innehållet i ett tal är inte talet i sig självt utan en tankeprocess, som i sig självt är icke-verbal. Vidare är det mediet som formar och kontrollerar formen för mänskligt handling - mediet är en förlängning av oss själva. Nya tekniker innebär nya sätt för oss att kommunicera. På Instagram är det som sagt bilderna som ligger i fokus, men bilderna är mer än bara bilder. Det är ett sätt för oss att kommunicera med andra användare. Instagram har i sig självt inget budskap men lägger grund för budskap att överföras från en användare till en annan. Instagram handlar inte bara om att posta bilder, det handlar om att bekräfta sig själv och sina vänner. Ida om varför hon skaffade sitt konto:

För att jag skulle flytta till Frankrike och ville att min familj skulle få följa med. För att följa andra. Framförallt vänner och kanske bekanta och familjs liv. Och stalka [...] om man inte har tid eller ork till att ha så kontinuerlig kontakt med alla som en skulle vilja så då blir man liksom uppdaterad snabbt om vad många har för sig. Asså man vill ha koll på vad som händer. Tänker jag.

I Humphreys studie (2014) visar han hur Dodgeball-användare uppskattade att dela med sig och få ta del av vart deras vänner befann sig. Detta kunde emellertid också skapa obalans om det endast var vissa som delade information utan att få någonting tillbaka. På Instagram ses likes och kommentarer som en del av kommunikationen och kan hjälpa till att få ett obalanserat förhållande i balans. Det finns dock uttryck av ett annat slags obalans där användare nästan känner sig manade att följa de som följer en tillbaka för att inte skapa konflikter i offlinevärlden. På frågan varför Olivia följer de hon följer svarar hon:

Dels av kanske intresse från min sida men dels också såhär kutym. Att såhär jag följer ju även vänner som kanske inte är såhär nära vänner eller som jag inte bryr mig om vad dom gör. Men såhär, det är sociala bekanta, eller liksom vi träffas såpass ofta att det nästan är lite förolämpande om jag inte följer dom när dom följer mig.

Som nämnt tidigare fungerar den sociala övervakningen i och med att den sker ömsesidigt mellan användare. Detta gör emellertid att användare har koll på varandra vilket inte alltid är önskvärt. Som Olivia säger ovan är det av kutym en ibland följer andra konton. Det handlar inte alltid om ett intresse av att hålla kontakt med bekanta utan för att det är en slags oskriven regel på Instagram. En ska följa de som följer en tillbaka, annars är det en förolämpning. Om du inte håller dig till reglerna riskerar du att hamna utanför det sociala sammanhanget även offline. Ida följer inte alla dem som följer henne. Hon skulle heller aldrig gilla en användares bild, som hon följer, men som inte följer henne tillbaka. Detta är dock något hon själv är med om då och då vilket blir en källa till underhållning:

Ida: Det är kul också när det dyker upp en person som likear och det kanske är en sån där som man inte följer, asså som såna på högstadiet, det tycker jag är så roligt. För det hade jag nog aldrig gjort. Jag hade blivit så självmedveten av det... eller så är det en person som är mycket mer avslappnad och inte ens vet att jag inte följer dem. Men om jag hade gått in på ett konto och börjat följa den personen och den inte följer mig tillbaka och sen likeat bilder.. neej.. det hade jag inte.. där går gränsen.

Caroline: Varför skulle du inte kunna göra det då?

Ida: Men den personen är ju ointresserad av en eftersom den inte följer en tillbaka.

Caroline: Men varför kan inte du visa intresse då?

Ida: (Skrattar) Nej det känns lite, lite förnedrande nästan. Starkt ord men du fattar vilken känsla.

Det skulle vara förnedrande att gilla en bild till någon en följer men som inte följer en tillbaka. Samtidigt är det inte alltid lätt att se vem det är som utövar makten i de här situationerna, Ida fortsätter:

Men kanske att makten är skev då för att vi känner så det övertaget eller den glädjen.. men att den personen har mycket mer avslappnat förhållande till Instagram.. som ba likear en bild en gillar typ (skrattar), jag vet inte då, vem som egentligen har makten. Om det är vi eller dem...

Det finns ett "Vi och Dem" tänk på Instagram mellan olika användare. Å ena sidan har de som *inte* följer tillbaka överhanden eftersom det betyder att de *inte bryr sig* lika mycket. Å andra sidan bryr

sig de som följer *ännu mindre* eftersom de följer användare som inte följer dem tillbaka och har därför överhanden. Det är viktigt att *inte bry sig* på Instagram.

2.5 Om integritet

Begreppet *integritet* är inte helt lättdefinierat. Som så många andra begrepp har det många olika betydelser för olika människor. Men en kan nog säga att det har något med ens privatliv att göra och till vilken grad en låter andra människor få tillträde dit. Idag använder de flesta internet varje dag, och som vi har sett är en stor del av den användningen att dela personlig information. Vi delar med oss av vår identitet till våra vänner men samtidigt delar vi den också med de företag som äger tjänsten och som sedan kan sälja vidare vår information till andra företag. Enligt Robert Östling har vi i Sverige stort förtroende för "storebror", det vill säga staten, eftersom det inte har skett några större skandaler i Sverige (Östling 2012, s 74).

Olivia i min studie uttrycker en rädsla och paranoia över att bli förföljd och väljer därför att ha ett privat konto på Instagram. Dessutom sätter hon gränser för hur mycket av hennes privatliv och person hon väljer att dela med sig av. Det är andra människor hon är rädd för, inte Storebror: "Ja men jag är mer rädd för folk än vad jag är rädd för staten. Jag räddas av min vänsterhjärna. Staten är bra. (Skrattar)". Hon känner sig tryggare av att veta att staten har koll på vad som händer. Men alla småbröder, alla företag, tänker hon att det är av vana som hon inte bryr sig så mycket:

Jag har inga starka känslor åt nåt håll över det [...] men jag tror att asså, i dagens samhälle så som det ser ut så tror jag att man vänjer sig eller, jag tror att våran generation är ganska vana vid att det är såhär och inte tänker så mycket på vad det innebär eller om det är kränkande eller inte. För att såhär, även om vi inte är födda inne i internet så är vi första generationen som är uppvuxna med internet [...] amen jag har bott i England och speciellt i London asså såhär CCTV är överallt. Du är övervakad konstant. Och jag har nog tänkt att såhär ja det är lite kränkande men jag har nog inte, jag har aldrig tyckt att det varit så jobbigt, jag har snarare varit såhär, kanske lite naiv med det att tänkt att amen händer det nånting så finns det på film. Men det kanske går ihop med att jag är en ganska rädd paranoid människa. Att jag tycker typ inte att det är så jobbigt.

Den här vanan av att inte känna sig kränkt av övervakningen är något alla mina respondenter delar. Humphreys (2014) studie om Dodgeball visar att användarna gick med på övervakningen eftersom de själva fick ut något av det. Genom att dela sin information till företaget Google ingick de i en *Frivillig Panoptikon*. De delade informationen till företaget eftersom de kunde använda det som mellanhand till att dela sin information med sina vänner och därmed mötas upp på stan. Att

användare av Instagram väljer att dela med sig av sitt privatliv på olika sätt, trots att detta kan användas för företagets profit, kan förklaras genom Frivillig Panoptikon. De känner inte av kränktheten eftersom de är vana vid den men också för att de själva får ut något av att dela sin personliga information. De får ut gemenskap och de får ut glädje som vi sett i tidigare avsnitt. Linnea vet att hon ska vara orolig över Instagrams övervakning men känner det inte:

Ja det är ju obehagligt. Tänker jag. Asså, eller asså jag bryr mig inte så mycket om jag ska vara helt ärligt. Men det är ju ändå... vad heter det hela den internet-informationsinsamlingen är ju ändå läskig tycker jag. På nåt plan. Även om jag inte... eller jag vet att den ska va läskig fast jag känner det ju inte i mig. Men det är ju det om man tänker lite på informationsinsamlingsgrejsak kan användas mot en blablabla men det är inte så att jag, jag är ju inte aktivt orolig för det liksom.

Robert Östling menar att vi frivilligt lämnar ifrån oss informationen eftersom vi inte själva förstår vårt eget bästa. Han menar att det är informationen till alla småbröder som vi måste oroas för, inte storebror (Östling 2012, s 75). På Instagram blandas ditt flöde av kompisars bilder med olika sponsrade bilder. Dessa reklambilder sticker inte ut allt för mycket men är ändå någonting som användarna reagerar på, och då negativt. I mina deltagande observationer var reklambilder något de flesta respondenter kommenterade med avsmak. De blev irriterade över det snarare än inspirerade. Användarna odlar instagramflödets trädgård tillsammans och får sin skörd genom gemenskap, närhet och självpresentation. Företagens reklam växer som ogräs och blir som maskrosor uppluckade utan vidare uppskattning.

Samtidigt är företagets informationsinsamling reell. Algoritmer sätter in oss i olika fack som genererar att vi hamnar i en filterbubbla. David Lyon har i en annan text "Surveillance as social sorting: computer codes and mobile bodies" (2003) diskuterat hur övervakning har skiftat i tiden från det orwellska, vad vi kallar övervakarsamhället, till att överrepresenteras av dataprogram som samlar in information om oss på internet. Det han kallar *Social sortering* är nödvändig för samhället och människan för att ha ordning men riskerar också att skapa stereotyper och följaktligen behandla människor olika. Detta leder till att människors chanser i livet begränsas. De dataprogram som sorterar oss socialt leder till att vi hamnar i dessa filterbubblor, vi ser det på internet som internet tror att vi vill se utifrån vad vi har interagerat med. Vårt deltagande i den frivilliga panoptikon kanske inte kränker vår integritet, men har som konsekvens att sortera oss socialt i olika kategorier. Vi har lite kontroll över de olika sociala forumen vi ingår i. Men att garantera att inte få sin integritet kränkt skulle i sin tur innebära att gå ur de sociala medierna som vidare innebär att en stor del av våra sociala liv och sammanhang går förlorade.

I linje med Daniel Trotters (2012) studie om Facebook uttrycker mina respondenter att möjligheten till att få sin integritet kränkt är något en går med på när en ingår i ett forum som Instagram. Det är en risk användarna får ta och om integriteten skulle bli kränkt har användarna sig själva att skylla (a.a, s 81). Jolin tänker sig att det är genom reklamen Instagram fortfarande kan vara ett gratis forum. Hon menar också att Instagram inte utger sig för att vara ett privat forum, tvärtom tycker hon att Instagram verkar vara ett väldigt offentligt socialt forum och att en därför måste tänka själv på vad en delar:

Jag tycker att när du använder sociala medier generellt så måste du alltid vara medveten om faktumet att ingenting du delar eller ingenting du gör är helt privat, även om inte alla kan se det närsomhelst eller hursomhelst, samtidigt så måste du ta hänsyn till att allt du gör eller delar kan bli offentligt.

Hon själv har ett privat konto trots att hon inte delar väldigt personlig information. Hon arbetar som lärare och förklarar därför det med att hon inte vill att hennes elever ska kunna kolla upp henne och ha koll på hennes liv. Men även för att hindra att framtida arbetsgivare ska kolla upp henne:

Typ också framtida arbetsgivare och sånt. Jag skulle vilja att de alltid gav mig, jag vet inte men kanske 'the benefit of the doubt', eller att det kan vara fördelaktigt att de inte vet allt om mig eftersom jag då kan ge ett riktigt första intryck. Om de redan vet massa om mig så kan de redan ha ett visst intryck av mig. Jag vill inte att de ska bli influerade av mitt instagramkonto eftersom jag inte är noggrann med hur jag komponerar det, jag bara delar hursomhelst och jag tänker inte på hur det kan se ut för människor som inte känner mig.

Som vi har sett i tidigare avsnitt kan Instagramkontot användas för att få en uppfattning om användare. Jolin som inte lägger större vikt vid att komponera hennes konto vill inte att människor hon inte känner ska döma henne efter det. Däribland framtida arbetsgivare som hon hellre vill ge ett första intryck vid på en intervju. Hon vill kunna styra det intryck de får av henne i stunden. Om arbetsgivaren redan har ett intryck av henne försvårar det arbetet för henne att spela den roll hon vill i den situationen. På så vis minskar hon den risken genom att ha ett privat konto.

Så på sociala medier förväntas det att andra användare ska kolla på det en lägger ut om sig själv. De agerande vill att publiken ska se på deras framträdande men inte vad som finns bakom kulisserna. Det här kontrollerar de genom privatinställningar där de reglerar vilka som får se deras bilder. De

kontrollerar vilka som får se och de kontrollerar sitt egna framträdande. Ida delar inte information som kan riskera att komma tillbaka till henne i livets förändring. Hon vill inte lägga upp för mycket information om hennes partner eftersom hon, om det skulle ta slut, inte vill att andra användare ska kunna följa avslutet:

En känsla av att man inte vill att vem som helst ska kunna kolla. Jag vet inte.. Saker som, det är väl samma sak som om man är ihop då att man inte vill lägga upp för mycket för att man vet att det.. det kanske inte alltid kommer va så.. det blir väldigt konstigt att folk ska få följa ens liksom, personliga trauman liksom. Typ man gör slut kan va ett trauma. För jag själv fattar ju det, jag fattar när folk gör slut på sociala medier med en gång för att dom inte lägger upp bilder på den personen. Och man vill kanske, inte orkar att nån ska såhär veta om det eller tänka på det eller spekulera i det... Och sånt..

Den här kontrollen i vad en lägger upp går i linje med vad Trottierts (2012, s 114) respondenter utgav. Där var de inte oroliga för att integriteten skulle bli kränkt eftersom de kände att de var vana internetanvändare och hade kontroll på den information de la ut om sig själva. Ida tar den här kontrollen genom att inte dela vissa saker. Även Linnea går i dessa spår: ”Jag visar ju upp saker men det är helt oskadligt.” Det är oskadligt eftersom det inte går in på djupet av hennes privatliv. Hon håller vissa barriärer mellan offentligt och privat i det hon delar. Olivia resonerar på följande vis:

Jag skulle aldrig lägga upp.. amen bilder som jag tycker är för nära värdefull verklighet [...] jag väljer ju vem som får tillhöra min offentlighet.

3. Slutdiskussion

Mitt syfte med det här studien var att undersöka hur användare förhåller sig till övervakning av sig själva och andra på Instagram. Nedan följer en diskussion kring de viktigaste resultaten från min forskning. Det är alltså vad jag har kommit fram till genom att analysera mitt material med de teoretiska utgångspunkter jag använt mig av.

På Instagram är användarnas konton deras självpresentation. All den aktivitet som sker är del av den roll som användaren vill ge intryck av att ha. För att användarnas följare och stalkers, dess publik, ska få rätt bild av användaren måste hen därför hela tiden kontrollera sin egen aktivitet. Det gäller inte bara de foton och videos som användaren delar med sig av, utan också de konton hen följer och de bilder hen väljer att ge en like. Allt detta måste fungera ihop till ett sammansatt framträdande. All synlig aktivitet måste därför hanteras varsamt och den aktivitet som inte passar in i rollen måste ske genom hemlig konsumtion. Det vill säga, användaren måste undvika att ge en like till bilder hen gillar som inte passar in på rollen, trots att hen egentligen gillar bilden. Självpresentationen, den offentliga identiteten, är som ett slags idealroll (Goffman 2014). Varje ny post och aktivitet är ett sätt att få sin idealroll bekräftad. Varje nytt framträdande är en chans till applåder och därmed få sitt agerande godkänt av publiken. Ett godkänt framträdande är lika med ett godkänt liv. Liksom i Marwicks studie (2012) vet respondenterna i min forskning om att deras självpresentation blir övervakad. De inte bara förväntar sig det, de begär det. Självpresentationen skapas med blicken av publiken. Det är en konsekvens av övervakningen som sker på Instagram.

Övervakning mellan användare på Instagram fungerar eftersom den är ömsesidig. Den har blivit normaliserad och är en källa till nöje (Lyon 2014). Användarna övervakar varandra för att få kontroll på sin omgivning. Det är ett sätt att sålla bort människor som en inte har något gemensamt med och att sålla fram det en har något gemensamt med. De kategoriserar andra användare i deras sfärer med den information de samlar in genom instagramstalkingen. På så vis tar de kontroll över framtida möten som sker utanför nätet - offline. Erving Goffman skrev boken *Jaget och maskerna* redan 1959, en bok full med rollteorier som förklarar hur människor drar slutsatser om andra människor genom tidigare erfarenheter. Idag, nästan sextio år senare, har dessa slutsatser tagits till en ny nivå. Idag sker det här arbetet redan innan mötet mellan individer äger rum. Användare på Instagram drar slutsatser om andra användare genom den information de finner på deras konton. Samtidigt kan användarna styra den roll de vill spela, och de intryck de vill ge ännu starkare. Teaterscenen och dess identitetsspel har därför nått en högre grad av självmedvetenhet.

Förutom att övervaka andra användare för att nå deras självpresentation, övervakar också användarna sig själva. Det sker ett slags själv-övervakning (Humphreys 2014). Användarna går in i rollen som publik för att övervaka sitt egna framträdande med ett utifrånperspektiv. De gör detta för att försöka förstå hur de uppfattas av följare och stalkers. På så vis kan de också reglera sig själva för att passa in i den norm som finns på forumet.

Samtidigt som användarna delar information till andra användare, delar de också information till företag. De ingår i en *Frivillig Panoptikon* (Humphreys 2014). Eftersom användarna på många sätt har växt upp med internet och den övervakning som sker av företag, delar användarna med sig av information av sig själva av vana. De känner inte att deras integritet är kränkt eftersom de inte bryr sig så mycket. Viktigare är att skydda sin integritet gentemot andra användare på Instagram vilket vissa gör genom att ställa in sitt konto privat. Andra åtgärder ligger i att inte dela information som de tänker kan skada dem. Många av mina respondenter delar inte information som ligger allt för nära deras offline-personlighet. De gör dessa val för att inte bli dömda eller få deras liv spekulerade runt. Den offentliga identiteten är ihopsatt för att få uppskattning av andra användare men är samtidigt ihopsatt med inte allt för personlig information.

Med det sagt skapar Instagram också sociala sammanhang och samhörighet med andra användare. Det är ett kommunikationsmedel som möjliggör att relationer på distans, med människor på andra ställen i världen, kan hållas vid liv. På Instagram har de koll på vad distanserade bekantskaper har för sig och de får en inblick i deras vardagsliv som de delar med sig av.

Vidare finns det en oskriven regel att användare följer varandra. Alltså, om en användare börjar följa en annan användare är det kutym att den följer användaren tillbaka. Detta gäller framförallt mellan bekantskaper. Om användaren däremot väljer att *inte* följa tillbaka skapas det en ojämn maktbalans som kan leda till konflikt offline. När en följare gillar en användares bild som inte följer tillbaka visar den förre ett intresse som inte är ömsesidigt, följaktligen hamnar maktövertaget hos användaren som inte följer tillbaka, det är högst status att *inte* visa intresse. Samtidigt kan akten att gilla en användares bild som inte följer en tillbaka visa på ett ännu högre ointresse eftersom den användaren då är så ointresserad att den inte bryr sig om att den visar intresse. På så vis har den användaren ett mer avslappnat förhållande till Instagramaktiviteter och så också maktövertaget.

Instagram är alltså ett forum med flera komponenter att tänka på. Du ska presentera dig själv rätt, om det så handlar om foton på dig själv, eller foton du ger en like. Du ska ge uppskattning till dina

vänner och bekanta genom att följa och gilla deras bilder samtidigt som du ska ha ett avslappnat förhållande till aktiviteten och inte verka alltför angelägen. Hela Instagram är ett förverkligande av den teaterscen som Goffman förutspådde för så länge sedan.

3.1 Vidare forskning

Nya tekniker och sociala medier utvecklas hela tiden så snabbt att det ibland är svårt att hänga med. Internetfenomen blir virala och byts ut innan många förstår vad dem är. Sociala medier, däribland Instagram, och mängder som jag själv inte har någon aning om vad de heter eller hur de fungerar, är en stor del av unga människors liv. Forskning behövs för att förstå ungdomars liv idag och sociala medier är vägen en bör gå enligt mig. Hur hanterar ungdomar livet på och utanför sociala medier och vad får sociala medier för konsekvenser för deras sociala liv? Vad får sociala medier såsom Instagram för konsekvenser på deras självbild? Detta är frågor forskare bör ställa och undersöka djupare. Det hade varit intressant att studera ungdomar i gränsåldern mellan barn och vuxen, då kanske steget till ett mer självständigt liv är nära.

4. Källor

4.1 Otryckta Källor

TT. (2016, 16 Juni). Så många användare når Instagram. *Dagens Industri*. Hämtad 2017-02-01, från <http://www.di.se/artiklar/2016/6/21/sa-manga-anvandare-nar-instagram/>

Instagram. (2017). *FAQ*. Hämtad 2017-02-21, från [instagram.com/about/faq/](https://www.instagram.com/about/faq/)

Filterbubbla. (2017, 23 februari). I *Wikipedia*. Hämtad 2017-03-02, <https://sv.wikipedia.org/wiki/Filterbubbla>

4.2 Tryckta Källor

Vetenskapsrådet (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisksamhällsvetenskaplig forskning: Elektronisk resurs*, Stockholm, Vetenskapsrådet.

4.3 Litteraturlista

Fuchs, C. (2014). *Social media: a critical introduction*. London: SAGE Publications.

Fägerborg, E. (2011). "Intervjuer", i Kaijser & Öhlander (red) *Etnologiskt fältarbete*. Lund: Studentlitteratur.

Goffman, E. (1959/2014). *Jaget och maskerna: en studie i vardagslivets dramatik*. Stockholm: Studentlitteratur.

Humphreys, L. (2014). "Mobile Social Networks and Surveillance", i Jansson, André & Christensen, Miyase (red.) *Media, surveillance and identity: social perspectives*. New York: Peter Lang

Trottier, D. (2012). *Social media as surveillance: rethinking visibility in a converging world*. Farnham: Ashgate

Lyon, D. (2003). "Surveillance as social sorting: computer codes and mobile bodies", i Lyon, D. (red.) *Surveillance as social sorting: privacy, risk, and digital discrimination*. London: Routledge.

Lyon, D. (2014). "The emerging surveillance culture", i Jansson, André & Christensen, Miyase (red.) *Media, surveillance and identity: social perspectives*. New York: Peter Lang

Marwick, A. E. (2012). The public domain: Social surveillance in everyday life. *Surveillance and Society*, 9(4), 378-393.

McLuhan, M (2012). "The medium is the message", i Durham, M.G. & Kellner, D. (red.) *Media and cultural studies: keywords*. Chichester: John Wiley & Sons.

Orwell, G. (1984). *1984: Nitton åttiofyra*. Höganäs: Bra böcker.

Pripp, O & Öhlander, M. (2011). "Observation", i Kaijser & Öhlander (red) *Etnologiskt fältarbete*. Lund: Studentlitteratur.

Rennstam, J & Wästerfors, D. (2015). "Att analysera kvalitativa material" i *Handbok i kvalitativa metoder*. Ahrne, G., Ahrne, G. & Svensson, P. (red): 220-236. Stockholm: Liber.

Östling, R. (2012). "Varför värna den personliga integriteten" i *Integritet i en digital värld: sju texter om individ och internet*. Hadley-Kamptz, Isobel. (red) Stockholm: Fords

4.4 Intervjuer

Linnea	2017.02.07
Alba	2017.02.08
Jolin	2017.02.08
Moa	2017.02.09
Olivia	2017.02.10
Ida	2017.02.12

Intervjuerna finns i författarens ägo.

4.5 Bilagor

Intervjuguide

Personligt

Vad heter du?

Hur gammal är du?

Vart bor du?

Vad är din sysselsättning?

Historia

Hur länge har du haft Instagram?

Varför skaffade du det?
Varför har du det idag?

Vad är det bästa med Instagram?
Vad är det sämsta med Instagram?

Kan Instagram ge dig stress på något sätt?

Följare

Är din Instagram privat eller öppen?

- varför då?
- om privat, hur kommer det sig att du accepterar vissa följare och vissa inte?

Vilka följer du? (Urval)

Användande

Hur ofta är du inne på Instagram?

Vad gör du då?

Brukar du gå in och kolla på vad de du följer gör på Instagram?

Använder du "detta kanske du gillar"?

Ser du något mönster i det flödet?

Hur känns det?

Privat

Vad lägger du upp på Instagram?

Hur tänker du när du lägger upp bilder?

Hur tänker du kring privat/personligt/offentligt på appen?

Dina följare kan ju se lite hur du använder appen, funderar du nånsin på det?
Gör detta att du gör något/gör inte något på appen?

På vilket sätt har du koll på dem du följer?

Har du tagit bort någon bild i efterhand någon gång?

På vilket sätt har du koll på dig själv genom Instagram?

Vad tycker du om att Instagramstalking?

Tänker du att folk kan göra det på dig? Har det nån effekt?

* be personen demonstrera hur hen använder Instagram.

Är det något du vill tillägga?